

EESTI MAAÜLIKOOI RAAMATUKOGU

2011. AASTA ARUANNE

Eesti Maaülikooli raamatukogu on Eesti Maaülikooli tugistruktuuri üksus, mille põhiülesandeks on ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse informatsiooniga varustamine. Haridus- ja Teadusministri 3. augusti 2011.a käskkirja nr 623 alusel on EMÜ raamatukogu ka järgmiseks viieks aastaks 2012 – 2016 nimetatud teadusraamatukoguks. Teadusraamatukogu on avalikku teenust osutav raamatukogu, mille ülesanne on teadusinformatsiooni kogumine, säilitamine, töötlemine ja kättesaadavaks tegemine.

2011. aastal oli raamatukogu tegemistes läbivaks teemaks Eesti Maaülikooli 65. aastapäev, mille tähistamise sündmused koondusid ühte septembri nädalasse: raamatukogu koostatud juubelinäituse avamine, teaduskonverents, linnarahva päev koos piduliku rongkäigu ja laadaga ning vilistlaste päev. Raamatukogu juubelit tähistati detsembris näituse, naiskoori kontserdi ja vastuvõtuga.

6. mail võttis ülikool vastu otsuse läbida institutsionaalse akrediteerimise pilootprogramm. Raamatukogus toimus enesehindamise protsess.

Eesti Maaülikool tunnustas 2011. aastal jätkuvalt raamatukogu, kasutades ja kaasates raamatukogu töötajaid nii ülikooli arendustegevuses kui ka aastapäeva tähistamise ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Ülikooli arendus- ja tegevussuundadega kursis olek aitab raamatukogul teada saada oma lugejate vajadusi ja ootusi ning pakkuda parimat teenuste kvaliteeti.

3. augustil nimetati raamatukogu Haridus- ja teadusministri käskkirjaga nr 623 kuni 31. detsembrini 2016 teadusraamatukoguks.

1. EELARVE JA RAHASTAMINE.

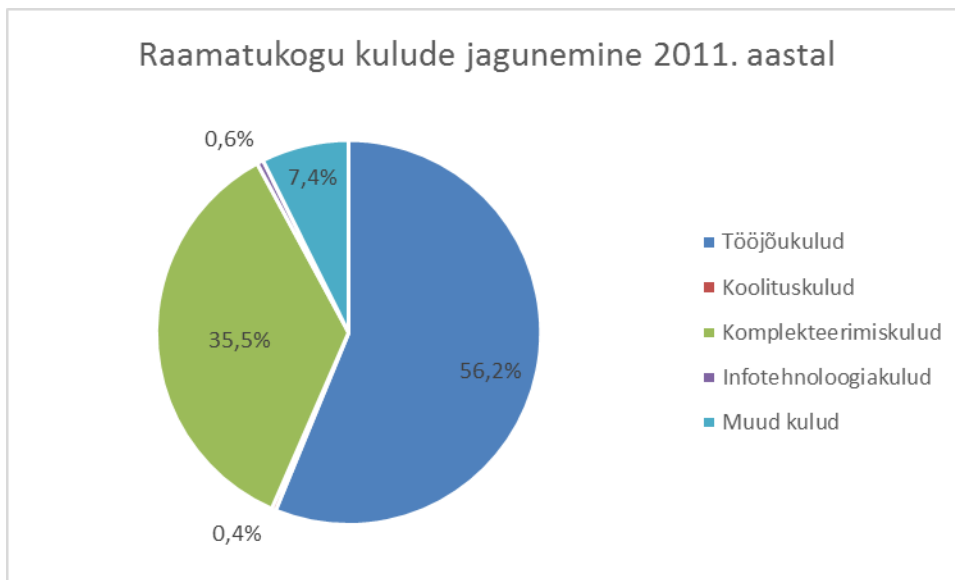
2009. aasta majanduslanguse tingimustes vähendatud riigieelarve tõttu vähendati ka riigieelarvest toetust saavate avalik-õiguslike ülikoolide raamatukogude teavikute raha. Kõige suurem kärbe puudutas ELNET Konsortsiumi, mille kaudu soetatakse elektroonilisi andmebaase. Ajutise lahendusena loodi Euroopa Liidu struktuurfondide vahendite kaasabil elektroonilise teadusinfo hankimiseks programm „E-teadusinfo“. Programmi elluvijaks on ELNET Konsortsium, mis on asutatud raamatukogude avalike huvide ühiseks teostamiseks. Programmi kogumaksumus on ligikaudu 127 miljonit krooni. Programmi eesmärgiks on Eesti teadus- ja arendusasutuste ning teadusraamatukogude elektroonilise teadusinformatsiooniga varustatuse tagamine ning läbi selle Eesti teadus- ja arendustegevuse potentsiaali ja konkurentsivõime suurendamine.

Selle programmi vahenditest kaetaksegi andmebaaside soetamise puudujääk. Algselt oli programmi kestvuseks planeeritud 5 aastat, mida aga otsustati lühendada 4 aastale. Nii rahastatakse nendest vahenditest elektrooniliste andmebaaside oste aastatel 2009-2012. Haridus- ja Teadusministeeriumi lubaduste põhjal taastub elektrooniliste andmebaaside rahastamine riigieelarvest 2013. aastal.

Oluline on võimalus laiendada sisseostetavate andmebaaside nomenklatuuri, mitte suurendada andmebaase saavate asutuste ringi. Avalik-õiguslike ülikoolide koosseisu mittekuuluvad teadusasutused saavad elektrooniliselt kättesaadavaid teadusteavikuid kasutada teadusraamatukogude kaudu.

2011. a raamatukogu eelarveks kujunes 345,3 tuh eurot, sellest:

- ülikooli üldfondist 168,7 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt teavikute ostmiseks 96,7 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt tegevuskuludeks 76,5 tuh eurot
- tulud tasulistest teenustest 3,4 tuh eurot

2011. aastal ei kulutatud kõiki tegevuskulude rahasisid ära. Jääk oli 34,2 tuh eurot. See summa ei olnud jääk selle sõna otseses mõttes, vaid valdav osa sellest oli broneeritud-tellitud, aga veel saabumata raamatute arвете maksmiseks ja andmebaaside kasutuslitsentside ostmiseks, mille pikendamine toimub jaanuaris-veebruaris. 2010. aastaga võrreldes tööjõukulud suurenesid 3,9 tuh euro võrra, ehk 2,3%. Komplekteerimissumma vähenes 35,2 tuh euro võrra (3,2%), moodustades raamatukogu eelarvest 35,3%.

2011. aasta 1. jaanuarist võeti Eestis kasutusele euro, seega on järgnevas võrdlustabelis ka eelmiste aastate arvud teisendatud eurodeks.

Tulud ja kulud 2008.-2011. a (tuhat eurot)

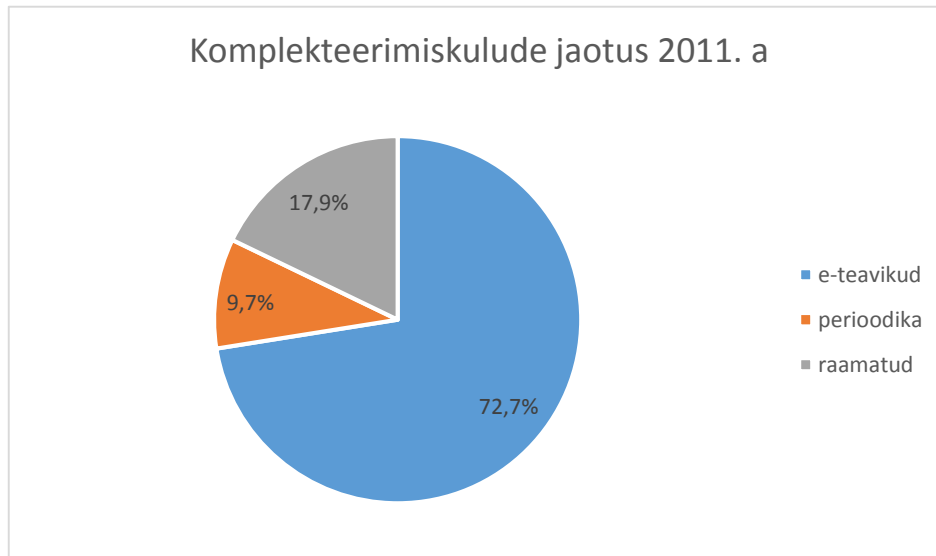
	2008	2009	2010	2011
Tulud kokku (tuh eurot)	422,3	284,9	346,4	345,3
ülikooli eraldised	217,2	80,3	180,4	168,7
HTM teavikutele	108,6	56,1	89,5	96,7
HTM tegevuskulu	89,5	84,2	76,5	76,5
tulud tasulistest teenustest	5,6	4,9	9,2	3,4
Sihtfinantseerimine (Hansapank)	7			
Kulud kokku (tuh eurot)	422,3	283	346,4	311,1
Jooksevkulud sh,	417,8	283	343,5	308,7
Tööjõukulud	168	175,2	169,6	173,5
Koolituskulud	1,5	0,6	1,1	1,1
Komplekteerimiskulud	167,6	80,8	144,9	109,7
Infotehnoloogiakulud	3	0,4	4,6	1,7
Halduskulud	1,8	5,8		
Muud kulud	75,8	20,3	23,3	22,7
Investeeringud infotehnoloogiasse	4,6	0	2,9	2,4

2. KOGUDE ARENDAMINE JA KIRJELDAMINE

Raamatukogu komplekteerimise suunaks on põllu- ja metsamajanduse, loomakasvatuse, veterinaarmeditsiini, maaelu ja maamajanduse, toiduteaduste, bioloogilise mitmekesisuse, keskkonnakaitse, taastuvate loodusressursside ning keskkonnasäästlike tehnoloogiatega seotud valdkondade alane informatsioon.

Lisaks raamatukogu eelarve vahenditele (13 tuh €) ja Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu teadusteavikutele saadule (96,7 tuh €) rahastati „E-teadusinfo“ programmi raames ELNET Konsortsiumi e-ressursside ühishanget kokku 2,068 mln € ulatuses, mis võimaldas säilitada ühistellimuste järjepidevuse.

Raamatukogu komplekteerimissummadest (109,7 tuh €) moodustab kõige olulisema osa e-teavikute hange (79,6 tuh eur), raamatuid osteti 19,3 tuh euro ja perioodikat telliti 10,6 tuh euro eest.

Eesti Maaülikooli teadus- ja arendustöoks on kõige olulisem elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu. Vaatamata eelmiste aastate eelarvete kahanemisele on suudetud säilitada järjepidev e-teavikute hankimine eelkõige tänu Haridus-ja Teadusministeeriumi koostööle MTÜ Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortiumiga, leides lahenduse e-teadusinfo programmi näol. EMÜ raamatukogu suudab kindlustada oma ülikooli e-infoga ainult ühishangete abil.

E-ressurssidele kulutati 79,6 tuh eurot, ehk 72,7% teavikute summast. Peaaegu kõik andmebaasid on soetatud ühisostudena koos teiste Eesti ülikoolidega. Kasutajatele pakutakse 19 teadusajakirjade ja 2 e-raamatute andmebaasi (Ebrary, ScienceDirect platvormil Elsevier e-raamatute seeriad), milles on ühtekokku ca 16 000 nimetust teadusajakirju ja üle 14 000 e-raamatu.

Lisaks e-teavikute ühishankele ostis raamatukogu jätkuvalt põllumajandusliku suunitlusega referaatandmebaasi *CAB* ja digitaalsete ressursside kasutamist ja haldamist hõlbustava e-ajakirjade koondkataloog *EBSCO A-to-Z* kasutusõigused.

2011. a. andmebaaside kasutusstatistikat võimaldasid vaadata järgmised baasid (allalaaditud artiklite arv st loeti, salvestati või tehti väljatrükk):

Blackwell Synergy: 6 244 artiklit

JSTOR/Biological Science Collection: 4 320 artiklit

EBSCO andmebaasid: 9 983 artiklit

SpringerLink: 1 104 artiklit

Wiley Interscience: 623 artiklit

ScienceDirect: 3 228 artiklit

Kokku: 25 502 artiklit

Testkasutusel olid andmebaasid *Emerald, ProQuest, East View, S-Pac, Science Translational Medicine, EBSCO e-* ja audioraamatud, *OECD iLibrary* ja veebipõhise viidete kogumise, haldamise ja jagamise tarkvara *RefWorks* koguni kaks korda. *RefWorks* võimaldab valida erinevate viitamissüsteemide vahel või luua oma viitamissüsteemi. Sellise tarkvara kasutuselevõtt peaks oluliselt vähendama plagiaati üliõpilastöodes. Kahjuks ei leidnud see algul ülikoolis piisavalt huvi ja vastukaja, ning seda otsustati esialgu mitte osta.

Instituutide hinnangul on olulisematele andmebaasidele juurdepääs olemas.

Perioodikast moodustas teadusperioodika 64,2% (45 nimetust). 2011. aastal on jätkuvalt loobutud paber kandjal välisajakirjadest, millele oli juurdepääs andmebaaside kaudu olemas. Samuti uuriti põhjalikult ajakirjade kasutust ning koostöös instituutide esindajatega loobuti mitmetest instituutidele ebaolulistest ja vähe kasutatud väljaannetest või asendati need teiste nimetustega.

2012. aastaks telliti 83 teadusajakirja ja jätkväljaannet:

45 nim. paber kandjal (2011. a. – 30)
 22 nim. online-versioonis (2011. a. – 10)
 16 nim. nii paber kandjal kui online (2011. a. – 18)

Peamine võõrkeelse perioodika tellimuste vahendaja oli EBSCO. Venekeelsete ajakirjade tellimusi vahendavad KE Ajakirjanduse OÜ ning Lehepunkt AS. Eestikeelse perioodika tellimisel kasutati enim Eesti Posti vahendusteenuseid, kuid aina enam jälgiti ka ajakirjade sooduspakkumisi.

Raamatuid osteti kokku 19,3 tuh euro eest, nendest teadusteavikuid 16,5 tuh eur, e 85,5%.

	Teavik	Ühik	Teavikute arvaasta algul	Juurde-tulek kokku	ost	vahetus	annetus	sund-eks.	Kustutatud	KOKKU
a	Raamatud	köide	263 047	1599	1139		460		190	264 456
b	Jätkväljaanded kokku	arvestusüksus	28 292	198	198				77	28 413
b1	ajakirjad	aastakomplekt	9 876	146	146				58	9 964
b2	ajalehed	aastakomplekt	116	15	15				13	118
b3	jätkväljaanded	eksemplar	18 300	37	30	7			6	18 331
c	käsikirjad	eksemplar	3 866	106			106			3 972
d	Kaarditeavikuid		184	0						184
a-d	Kokku paber kandjal	arvestusüksus	295 391	1903	1330	7	566	0	267	297 027

Raamatuostud jagunesid valdkonniti (UDK jaotuse põhjal):

	UDK	tuh eur	%
Filosoofia, sotsiaalteadus	1;3	0,2	1,0
Loodusteadus	5;57	3,7	19,2
Majandus	33	6,6	34,2
Tehnika	6	2,1	10,9
Arstiteadus	61	0,3	1,6
Veterinaaria	619	1,9	9,8
Põllumajandus	63	0,3	1,6
Metsandus	63-4	1	5,2
Loomakasvatus	636	0,3	1,6
Toit, liha	664	0,4	2,1
Muu	01,06,4,7,8,91	2,1	10,9
Sõnaraamatud, entsüklopeediad		0,4	2,1

Elektronkataloogis ESTER kajastub aruandeaasta lõpuks 42% kasutuskogu teavikutest ehk 118 378 eksemplarikirjet (2010.a. – 107 403, 2009. a – 97 086). Jooksvalt bibliografeeriti kõik uued ja rekataloogiti laenutatavad teavikud. Kasutuskogust on e-kataloogi sisestatud kõik eestikeelsed trükised, jätkati nii vene kui ka võõrkeelsete raamatute, arhiivkogu ja teadustööde fondide sisestamist. ESTERisse lisandus aasta jooksul 10 975 kirjet (2010.a. – 10 317; 2009. a. – 18 534), neist 1569 uut teavikut ja 9406 retrokirjet (2010. aasta näitajad vastavalt 1250 ja 9067; 2009. aastal 1090 uut ja 17 444 retrokirjet). Kõik kirjeldatakse *de visu*. Uute raamatute puhul teeb raamatukirje otsast lõpuni valmis üks inimene, k.a liigitab ja märksõnastab. Retrokirjete puhul on võimalus kirje tegemine jaotada mitme töötaja vahel. Märksõnastamisel kaasatakse ka neid töötajaid, kelle põhitööks ei ole kataloogimine.

2011. aastal toimus ka jätkväljaannete inventuur ning dublettide vähendamine. Projektipõhiselt jätkati rekataloogimist: lõpetati võõrkeelsete ajakirjade fondi (05-fond) rekataloogimine ja märksõnastamine, jätkati venekeelsete raamatute ja teadustööde sepaaratide (D-fond) rekataloogimist.

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) depooramatukoguna saame FAO trükiseid, mis samuti sisestatakse e-kataloogi. FAO trükiseid on arvele võetud 1388.

Kogud täienesid ka vahetuse ja annetuste teel saadud väljaannetega. Trükiste vahetuspartnereid on järjest vähemaks jäänud: 4-lt partnerilt saadi 10 perioodilise väljaande aastakäiku. Annetati 532 trükist.

Kuigi Eesti Maaülikooli raamatukogu ei ole arhiivraamatukogu, säilitatakse meil valikuliselt trükiseid kogus, mida on tinglikult nimetatud arhiivkoguks. Sellesse kogusse pannakse

- üks eksemplar raamatukokku saabunud Eestis ilmunud trükistest, mis on Eesti Maaülikooli tegevusvaldkondadega seotud (põllumajandus, veterinaaria, loomakasvatus, metsandus, tehnika, majandus, keskkonnakaitse jne)
- üks eksemplar igast Eesti Maaülikooli trükisest

Arhiivkogu täiendatakse esmajoones sundeksemplarina saadud trükistega. Raamatukogu saab Eesti trükitoodangu osalist, põllumajandusalast sundeksemplari.

Teadustööde kogusse lisandus 2011. aasta jooksul 16 tööd paberkandjal. Nii oli aasta lõpuks selles kogus 3850 käsikirjalist teadustööd - Eesti Maaülikoolis või Eesti Maaülikooli töötaja poolt mujal kaitstud magistri- või doktoriväitekirja.

2010. a aasta alguses andis Eesti Maaülikooli rektor välja korralduse nr 25-RR *Eesti Maaülikooli raamatuvara arvelevõtmise kord*, mille kohaselt peavad kõik ülikooli struktuuriüksused oma uued hangitud raamatud tooma raamatukokku arvelevõtmiseks ja kirjade sisestamiseks e-kataloogi ESTER. Selle tööga tegeleb raamatukogus üks töötaja, kes on ühtlasi ka referendi ülesannetes. 2011. aastal sisestati e-kataloogi struktuuriüksuste raamatuid 587.

2011. aastal jätkus kogude pidev korrastamine. Ka avakogus muudeti mõnede teemakogude asukohta, tehes paigutust loogilisemaks ja lugejate huvidele vastavamaks: Entsüklopeedilised teosed ja sõnaraamatud toodi ettepoole, kõige uuem kirjandus asetati eraldi riiulile. Rekataloogimise käigus korrastati ja puhastati fonde. Fondide funktsionaalse retrospektiivse analüüsi tulemusena paigutati ümber võõrkeelne perioodika. Sorteeriti struktuuriüksuste ja eraisikute poolt annetatud trükiseid ning koostati arvele võtmiseks või rekataloogimisele minevate trükiste pingerida. Läbitöötamata kogusid on veel palju - suurem osa venekeelsest fondist, autoreferaadid ja annetuste teel saabunud trükised.

Kogude korrastamise käigus sorteeriti välja ka parandamisele minevad trükised ja viidi avakogust kinnisesse hoidlasse haruldased trükised. Kogudest kustutati 1319 raamatut (sh 72 jadaväljaannet) - üleliigsed eksemplarid, füüsiliselt lagunenu, sisult vananenud venekeelne kirjandus ja perioodika. Eesti Maaülikooli raamatukogu säilitab 6 nimetust eesti ajalehti:

1. Maaleht
2. Postimees
3. Äripäev
4. Eesti Põllumajanduse Akadeemia
5. Eesti Põllumajandusülikool
6. Eesti Maaülikool

Ülejäänud ajalehtede aastakäigud kustutati, jättes alles vaid jooksva ning eelmise aasta ajalehed. Kokku kustutati 13 ajalehede ja 51 ajakirjade aastakäiku. Jätkväljaandeid ei kustutatud, sest eelmisel aastal toimus jätkväljaannete inventuur, mille käigus fond puhastati.

Trükiseid parandati kohapealsete vahenditega 23 raamatut, 76 brošüüri lasti ümber köita spiraalköitesse.

2011. aastal oli bibliograafiatöös lisaks põhitööle, erialaste väljaannete bibliografeerimisele, esmatähtis artikkelite andmebaasi ISE (Index Scriptorum Estoniae) korrastamine. Artiklite andmebaasi ISE on aastatel 2009-2011 konverteeritud Eesti raamatukogudes loodud erinevaid andmebaase. Sellest tulenevalt on andmebaasis dublettkirjeid. 2011. a jooksul likvideeriti dubletid nende väljaannete osas, mille artikleid hetkel ise sisestame.

Samuti korrastati meie raamatukogu teemavaldkondade piires autorite nimekujud, vajadusel koostati normikirje. EMÜ raamatukogu on ühe teemabaasi – põllumajandus – haldaja.

Raamatukogu bibliograafiaosakond sisestab ja märksõnastab ISEsse artikleid 29-st väljaandest: 11-st põllumajanduslikust ajakirjast, 4-st aastaraamatust ja 16-st teadustööde kogumikust, lisaks veel erialased teadus- ja konverentsikogumikud. E-kataloogi ISE lisandus aasta jooksul ca 2188 artiklikirjet koos sisu avamisega (st liigitamine, märksõnastamine, annoteerimine) ja 32 isikunimede normkirjet. Aruandeaasta lõpuks on ajavahemikul 1999-2011 sisestatud e-kataloogi ISE 16 425 artiklikirjet.

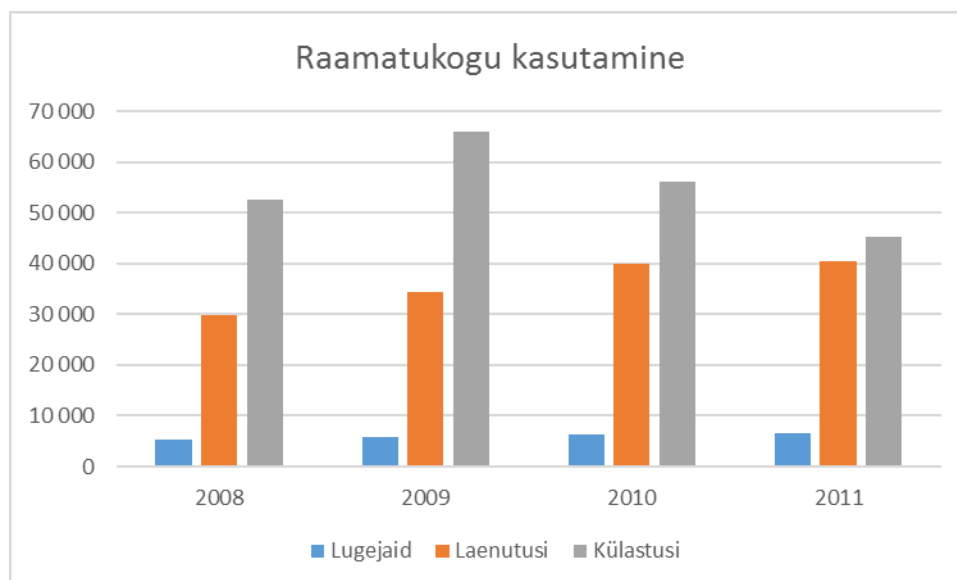
EMÜ raamatukogu püüab väga intensiivselt sisestada oma kogudes olevaid teavikuid e-kataloogi. Sellesse on kaasatud kõik töötajad, kellel on selleks kompetentsi. 2011. a märksõnastasid bibliograafia osakonna töötajad rekataloogimisprojektide raames autoreferaate ja teadusartikleid (separaate).

Raamatukogus vastati 2011. a kokku 226 infopäringule (sh 184 elektrooniliselt).

Bibliograafiaosakonna vastutusalasse kuulub ka raamatukogu kodulehe haldamine ja korrastamine, uudiste rubriigi täiendamine.

3. RAAMATUKOGU- JA INFOTEENUSED

Aruandeaasta lõpuks oli raamatukogul 6550 registreeritud kasutajat (2010. a – 6212; 2009. a – 5762; 2008. a – 5308), neist väljastpoolt Eesti Maaülikooli 768 ehk 12,4 % (2010. a – 10 %).

Lugejate arvu suurenemine näitab, et raamatukogul on soodus asukoht. Tänu raamatukogu teenuste laialdasemale tutvustamisele on meid omaks võtnud nii ülikooli liikmed, kui lugejad väljastpoolt. Raamatukogu on püüdnud igati oma teenuseid ja võimalusi reklaamida (infovoldikud, näituste jm. ürituste korraldamine ja reklaamimine). Raamatukogu kodulehel on alati värske info andmebaaside katsetuste kohta, jooksvalt värskendame uudiskirjanduse osa, RVL-tellimiste vormi on lihtsustatud, ka päringute osa toimib. Uudistes leiavad käsitlemist huvipakkuvad sündmused raamatukogus (näit. näitused, muudatused lahtioleku aegades jne.)

Raamatukogu teenuseid kohapeal (avariilulitel oleva perioodika kohalkasutus, arvutite kasutamine, paljundus- ja printimisteenused) on võimalik kasutada kõigil külastajatel, selleks ei pea olema raamatukogu registreeritud lugeja. Kogu laenutatakse teavikuid kõigile registreeritud kasutajatele. EMÜ raamatukogu lugejaks võivad registreerida end kõik.

Kooskõlas lugejate arvu suurenemisega suurenes ka laenutuste arv. Laenutusi registreeriti kokku 40 397 (2010. a - 39 905; 2009. a – 34 415; 2008. a – 39 959). Külastuste arv on viimastel aastatel vähenenud. 2011.a külastati raamatukogu 45 318 korral (2010.a – 56 105; 2009. a – 66 115; 2008. a – 52 713). Kohalkasutuseks registreeritud teavikute arv on samuti suurenenud: 2011.a – 1130; 2010. a – 1044; 2009. a – 480; 2008. a – 544). Perioodika ja avakogust kasutatavate trükiste kohalkasutamist ei registreerita, kuid on näha, et avakogu kasutatakse üha enam.

Ka elektroonilisi teenuseid raamatukogu kodulehekülje vahendusel kasutatakse üha enam. Viimast tõendab järjest kasvav virtuaalkülastuste arv ning suurenev e-teavikute kasutamine, näit oli otsingute arv kaugjuurdepääsuga andmebaasides 85 699 (2010.a - 62 336).

Laenutuste kasv on tingitud kindlasti sellest, et pidevalt lisandub e-kataloogidesse ESTER ja ISE kirjeid. Uued raamatud ja ajakirjad sisestatakse operatiivselt, rekataloogimise tõttu avanevad üha uued võimalused.

EMÜ liikmetele on raamatukogu vahendusel kättesaadavad 21 sidusandmebaasi ligikaudu 16 000 teadusajakirja täisteksti või referaadiga ning üle 14 000 e-raamatu.

Raamatukogu kodulehe kaudu on tehtud võimalikuks kasutada e-andmebaase, siseneda E-kataloogi ESTER, lugeda teadustööde täistekste ja kasutada muid e-teenuseid (päringud, RVL-tellimused).

Raamatukogu kodulehe külastusi oli 2011. aastal 34 891, ehk keskmiselt 95,6 külastust päevas (2010.a 16 958 külastust – 46,5 päevas). Külastatavus oli hooajaline: kõige madalam detsembris ja juunis-augustis.

73% külastajatest tuleb Eesti Maaülikooli *emu.ee* lehe kaudu. Põhiliselt sisenetakse avalehelt ja sealt enim valitud viited on:

Lahtiolekuajad – 14%

E-kataloog ESTER – 15%

Andmebaasid – 20 %

Laenutuse pikendamine – 5,7%

Võib-olla on huvitav ka teadmine, et 1,9% külastajatest valivad inglise keele.

Aasta jooksul laekus 745 infopäringut, neist kodulehe vahendusel vaid 32 korral. Leidumus- ja faktipäringute kõrval esitatakse veel küsimusi elektrooniliste teavikute kättesaadavuse ning andmebaaside kasutamise seotud probleemide kohta.

Raamatukogudevahelise laenutuse teenuse kasutajate ja teistest raamatukogudest tellitud trükiste arv on hakanud vähenema, sest üha enam on hakatud kasutama andmebaase: 2011. a – 75; 2010. a – 153; 2009. a – 114, 2008. a – 231, 2007. a – 273 tellimust. Sidusrežiimis kättesaadavate elektrooniliste ajakirjade arvu kasvuga ja nende kasutamise suurenemisega ei ole kadunud artiklikoopiate tellimised. Uuemate erialaste teadusraamatute osas on raamatukogu suutnud enamuse teadlaste soove rahuldada ja raamatud kogusse muretseda. Eesti teadusraamatukogudes puuduvaid materjale tellitakse peamiselt Põhjamaadest, USAst ning Saksamaalt. EMÜ on maailma põllumajandusraamatukogusid ühendava organisatsiooni AGLINET liige, mille liikmete vahel on kokkuleppe kohaselt RVL teenus tasuta. Artiklite koopiade edastamiseks kasutame programmi Ariel, s.o. elektrooniline dokumendivahetus, mis võimaldab operatiivselt ja postikuludeta edastada tellitud koopiaid.

Laekunud tellimuste arv meie kogudes leiduvatele trükistele on samuti hakanud vähenema: 2011. a – 24; 2010. a – 37; 2009. a – 87; 2008.a. – 37; 2007. a – 64 tellimust.

Raamatukogu ruumides on võimalik kasutada sülearvuteid. Kogu raamatukogus on *wifi*-internetiühendus. Teabekeskuses uuendati koopiamasinate printimislahendusi, et nii lugejatel kui ka töötajatel oleks kiirem ja mugavam printida. Lugejatel on võimalus igast raamatukogu arvutist printida ja tellitud või paljundatud materjali otse lugeja meilile tellida. Ka töötajad saavad oma töökoha arvutist teabekeskusesse dokumente printimiseks saata. Raamatukogu külastajad saavad kasutada spetsiaalselt CAD-lahenduste jaoks hangitud tööjaama individuaaltöö kabinetis. Kõigist lugejaarvutitest-terminalidest on võimalik töid teabekeskuses välja printida nii värviliselt kui must-valgena.

Lugemissaali avakogu ei ole küll suur, praegu 3353 laudimeetrit. Avaliku hoidlaruumi pindala tõttu ei ole seda kogu võimalik ka oluliselt suurendada. Avalikuks kasutamiseks on eesti- ja võõrkeelne kirjandus. Avahoidlasse paigaldati juurde uudiskirjanduse riiul. Kirjanduse tutvustamiseks vahetati pidevalt uudiskirjanduse riiulite väljapanekut ja korraldati teemanäitusi, mis aitas märgatavalt kaasa laenutuse suurendamisele. Enamkasutatavate trükiste puhul korregeeriti laenutähtaegu, paljude puhul anti võimalus Minu ESTERi kaudu laenutähtaega korduvalt pikendada. Kinnisesse hoidlasse suunati jätkuvalt ajakirjade vanemaid aastakäike.

Esmakursuslastele ja teistele soovijaile korraldati 4 tundi raamatukoguõppust, milles osales 126 üliõpilast. Kuid kahjuks ei ole ülikoolis tervikuna raamatukogu tutvustavat kursust õppeprogrammi lülitatud. Seetõttu nõustasid ja juhendasid bibliograafid õppeaasta kahe esimese kuu (september, oktoober) jooksul kõiki esmakordselt raamatukokku tulnud külastajaid, tutvustati nii e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE kui ka enamkasutatavaid teadusandmebaase. Lugejate ruumides ja teabekeskuses liiguvad valvebibliograafid.

Ka erialainfo otsingut õpetati vastavalt soovidele. Raamatukogus korraldatud ürituste ajal tutvustati samuti soovijaile raamatukogu ruume ja -teenuseid, e-kataloogi ESTER ja e-andmebaase.

5. ARENDUS JA KOOSTÖÖ

2011. aastal oli raamatukogu tegevuses olulisel kohal digitaalkogude ja e-teenuste arendamine.

Kõrgkoolide innovatsioonimeetme raames alustati EITSA koordineerimisel ka koostööd kõrgkoolide ühtse plagiiaaditivastussüsteemi loomiseks, ka raamatukogu oli sellesse protsessi kaasatud.

Aasta läbivaks teemaks oli eestikeelse e-raamatu ja e-õpiku kättesaadavaks tegemine Eesti raamatukogudes. ELNET Konsortsiumi poolt moodustatud e-raamatu ümarlaua tööst võttis osa ka EMÜ raamatukogu. Seni puuduvad kirjastajatel ja e-raamatu vahendajatel veel selged arusaamad ning platvormid teadus- ning ülikooliraamatukogudele oma väljaannete müügi osas. Kirjastuste poolt pakutav paroolidega juurdepääs on raamatukogude jaoks ebamugav. Raamatukogude esindajad sooviksid juurdepääsu IP-aadressi põhiseena, nagu seda pakuvad suured andmebaaside tootjad kogu maailmas.

2009. aastal hakati raamatukogus kasutama repositooriumi DSpace, kuid see vajab arendamist. Raamatukogul endal polnud selleks piisavalt kompetentsi. Aasta 2010. algas mitmel tasandil DSpace arenduse arutamise, kus selgus, et ka EMÜ IT osakonnal pole piisavalt kompetentsi sellise keerulise andmebaasi häälestamiseks ja arendamiseks. Lõpuks sai arendusteenus sisse ostetud. Nüüdseks tänu raamatukogu pidevatele nõudmistele keskkond töötab. Raamatukogu sisestab sellesse ülikooli teadustööde täistekste PDF kujul. Tänu raamatukogu teavitustööle hakkas DSpace keskkonda kasutama ka õppeosakond.

Tegelikult vajaks DSpace keskkond siiski veel arendamist, et teha seda kasutajasõbralikumaks, et laiendada selle kasutusala digiteeritud materjalide ja raamatukogu dokumentatsiooni hoidlana.

2011. aastal tegeldi jätkuvalt raamatukogu kodulehekülje arendamisega. Arendati edasi sisutarkara, mis võimaldab kodulehte mugavamalt ja lihtsamalt hallata. Täiendatud sai ka RVL- tellimissüsteem. Asuti ka välist kuva kaasajastama ja atraktiivsemaks muutma. Oluliseks sammuks oli veebilehe uuele platvormile üleviimine ja võõrkeelse veebilehe täiustamine. Lugejate sotsiaalse siduse suurendamiseks loodi Facebooki suhtluskeskkond.

Raamatukogu vahetas aruandeaastal välja ja renoveeris vananenud riistvara (XP-arvutid) ja hankis juurde ühe laserprinterit, korrasdati ning uuendati tarkvaralitsentsid ja operatsioonisüsteemide tarkvarakindlustused.

2011. a toimus Eesti Maaülikoolis enesehindamise protsess, mis nõudis ka raamatukogult oma osa – ka raamatukogus toimus enesehindamine. Teisteski ülikooli tegemistes oli raamatukogu osaline. 2011. aasta 3. mail toimus Eesti Maaülikoolis iga-aastane arenguseminar - teemaks *EMÜ 2011/2012 õppeaasta arendusülesanded* ja ettevalmistused uue arengukava koostamiseks. Sellest võtsid osa ka raamatukogu töötajad eelnevalt raamatukogu hetkeolukorda analüüsides ja raamatukogupoolseid ettepanekuid välja pakkudes. Koos ülikooliga ja ülikooli suundumusi jälgides hakkas raamatukogu uue arengukava põhimõtteid arutama. 9. novembril võeti osa ka ülikooli EMÜ fookusvaldkondade seminarist, kus võeti vastu EMÜ rohelise ülikooli strateegia.

Raamatukogust on kujunenud arvestatav tugistruktuuriüksus, keda kaasatakse kõikidesse ülikooli arenguprotsessidesse. See aitab raamatukogul ülikooli teaduse ja arenduse suundumusi jälgida ja ülikooli oma põhitegevusega toetada.

Raamatukogu arendamine on rajatud suures osas koostööle. Koostöö realiseerus esmajoonel Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusraamatukogude direktorite nõukogu ja ELNET Konsortsiumi töögruppide kaudu. Koostöö sisuks oli teadusraamatukogude komplekteerimiskava ja muude tegevuspõhimõtete jätkuv arutelu, infosüsteemi ESTER arendamine, ühiste andmebaaside (e-kataloog ESTER, ajakirjade jooksva analüütilise bibliograafia andmebaas ISE) arendamine ning elektroonilistele teadusajakirjadele juurdepääsu vahendamiseks ühiste kasutuslitsentside ostmine.

Koostööd arendati ELNET Konsortsiumi kuuluvate teadusraamatukogudega andmebaaside ja e-ajakirjade kasutuslitsentside ostmisel ja nendele juurdepääsu loomisel ning kõigi konsortsiumisse kuuluvate raamatukogudega infosüsteemi INNOPAC rakendamisel ning ühiste andmebaaside (ESTER, ISE) loomisel ja arendamisel. 2011. aastal toimus ka mitmel tasandil koostööna ELNET Konsortsiumi arengukava väljatöötamine.

Raamatukogu töötajad osalevad Konsortsiumi töörühmades :

Li Seppet – andmebaasi ISE töörühm

Heli Viira – haldurite kogu, kataloogimise ja nimenormandmete töörühm

Liivi Kõiv – nimenormandmete töörühm, liigitamise ja märksõnastamise töörühm

Kersti Laupa – teenuste töörühm

Evelin Kübard – teenuste töörühm

Hedi Hellenurm-Sepp (esimesel poolaastal), Kristi Sisask (teisel poolaastal) – ühishangete töörühm

Traditsioonilisteks koostöövormideks nii eesti kui välismaa raamatukogude vahel on publikatsioonide vahetus, raamatukogudevaheline laenus ja informatsiooniline koostöö.

EMÜ raamatukogu on AGLINETi (Agricultural Libraries Network) liige. AGLINET kui koostööl põhinev raamatukogude võrk loodi 1971. a. IAALDi (Rahvusvahelise Põllumajandusspetsialistide Assotsiatsioon) raames ja tänase seisuga on selles 49 liiget. EMÜ raamatukogu on AGLINET-i liige alates 1992. a. Regulaarne koostöö on toimunud 1995. a. alates. EMÜ raamatukogul on koostööpartneriteks põllumajandusraamatukogud USA-st, Hollandist, Saksamaalt, Kanadast ja Skandinaaviamaadest. Tänu AGLINETi liikmelisusele on EMÜ raamatukogul RVL-teenus tunduvalt odavam.

Jätkus koostööprojekt FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) AGRIS/CARIS keskusega. Raamatukogu saab ja säilitab põllumajandusalaseid FAO trükiseid.

6. TÖÖTAJAD JA ÜHISETTEVÕTMISED

2011. a lõpul oli raamatukogus 21 töötajat (17,5 ametikohta), sh raamatukogunduspersonal 20 (16,75 ametikohta) ja infotehnoloog (0,75).

Raamatukogunduspersonali haridustase:

- ülikooliharidus 10, sh raamatukogunduslik 2
- rakenduskõrgharidus 4, sh raamatukogunduslik 4
- keskkharidus 6, sh raamatukogunduslik 3.

2011. aastatel jätkus raamatukogus tööülesannete analüüs ja ametikohtade struktuuri parendamine, millega kaasnesid osakondade sisesed muudatused ning ametikohtade vähendamine. Antud perioodi jooksul pöörati

tähelepanu osakondade töö analüüsile, töö korraldusele ning koostöö lähtepunktidele.

Raamatukogu koosseis on sellise suurusega, et väga täpse tööjaotuse ja õige logistika korral on tagatud raamatukogu teenuste kvaliteetne täitmine. Töötajad jagunevad osakondadesse: komplekteerimise- ja kataloogimise osakond, bibliograafiaosakond ja lugejateenindusosakond. Peale selle on veel IT spetsialist, kelle ülesandeks on nii arvutite kui kogu muu tehnikaalane valdkond ning välissuhete spetsialist, kelle töövaldkonda kuulub e-andmebaasid, RVL ja suhtlemine/kirjavahetus välismaaga. Kõigil töötajatel on peale oma põhitöö veel teisigi ülesandeid: ELNET Konsortsiumi töögruppidesse kuulumine, ülikooli ja raamatukogu arendusülesannete koostamisest osavõtmine, näituste koostamine, valmisolek ja kompetentsus teiste osakondade tööülesannete täitmiseks. Kõige rohkem planeerimist vajab lugejateeninduse käigus hoidmine töötajate puudumise korral. Kvaliteetse lugejateeninduse tagamiseks tuleb väga kiiresti reageerida ja asendajad leida.

Infovahetus raamatukogu ja ülikooli akadeemiliste üksuste vahel on paranenud tänu sellele, et üks töötaja tegeles ülikooli raamatuvara arvele võtmise ja e-kataloogi sisestamisega, samuti ka infovahetusega.

2011. aastal oli raamatukogu töötajatel 5 koolitust:

- Enesekehtestamise julgus (Anu Ilus, Merle Keedus, Ingrid Kajak, Tiina Sarjas)
- Arenguvestluste strateegiline juhtimine (Kersti Laupa, Heli Viira, Tiina Tohvre)
- Keskastme juhi kompetentsid ja nende rakendamine (Kersti Laupa, Tiina Tohvre)
- Efektiivne suhtlemine (Merle Keedus, Tiina Tohvre)
- Töökeskkonna *Millennium* uuendused. Sisekoolitus kõigile töötajatele .

Lisaks koolitustele võtsid raamatukogu töötajad osa ka teadusraamatukogude talveseminarist Otepääl (4 inimest), ELNETi haldurite kogu suveseminarist Palmses (2 inimest) ja teadusraamatukogude suveseminarist (2 inimest).

2011. aastal toimusid raamatukogus esimest korda arenguvestlused. Juhatajaga vestles õppeprorektor, osakonnajuhatajate, välissuhete spetsialisti ja infotehnoloogiga vestles juhataja, töötajatega osakonnajuhatajad.

2011. aasta sügisel läbisid 6 raamatukogu töötajat tervisekontrolli.

Raamatukogu suhteliselt väikese koosseisu tõttu tegelevad töötajad lisaks oma põhitööle veel väga paljude ülesannetega. Kõik töötajad on valmis lugejaid teenindama nii laenutus- kui teabeletis, infopäringutele vastama, vajadusel ka printima/paljundama, lugejaid juhendama ja hoidlatest kirjandust otsima. Tööst fondis (korrastamine, ümberpaigutamine, puhastamine) ja ruumide kujundamisest võtavad osa kõik töötajad.

Bibliograafiaosakonna eestvõttel toimub näituste korraldamine. Koostatakse nii teema- kui isikunäitusi, foto- ja kunstinäitusi, pannakse välja ka rändnäitusi, loomulikult kirjandusnäitusi ja eksponeeritakse uudiskirjandust. Näituste koostamiseks tuleb sõlmida kokkuleppeid nii instituutide, teadlaste, kultuuri- ja kunstiinimestega, kui ka näituse valdajatega. Iga näituse korraldamisega kaasneb põhjalik bibliograafiline uuring. Näituste korraldamisse, kujundamisse ja ülesseadmisel kaasatakse teisi raamatukogu töötajaid.

2011. aastal olid raamatukogu ruumides suuremad näitused:

1. Metsanduskõrgharidus 90
2. Julius Tehver 110
3. Pusa maalid
4. Mart Trummali fotonäitus
5. Maastikuarhitektuurialased ajakirjad ja raamatud
6. Terje Salupuu ajalehtedest kleit
7. Nadežda Tšernobai altarid
8. Tartu Lapitekiklubi näitus

Kõige vastutusrikkamaks ülesandeks raamatukogule oli ülikooli juubelinäituse *EMÜ 60* korraldamine (avati 26. septembril spordihoones). Ettevalmistused selleks keetsid pool aastat. Pildimaterjalide kogumine ja läbitöötamine nõudis enamiku kollektiivi jõupingutusi. Juba aasta alguses kutsusime ülikooli liikmeskonda üles tooma huvitavaid fotosid oma õppimise või töötamise ajast EPAs/EPMÜs/EMÜs. Pilte kogunes hulganisti. Neid kasutati näitusel ja näidati slaididena vilistlaste õhtul. Ka teiste juubeliürituste korraldamisse oli raamatukogu kaasatud.

Väga suureks tööks oli EMÜ juubeliks struktuuriraamatu *Meie inimesed* koostamise alustamine. Ülikoolil oli plaanis koostada e-raamat, kus oleksid sees kõikide maaülikooli töötajate andmed koos fotodega. See töö delegeeriti raamatukogule. Alustasime küsimustiku koostamise ja saabunud andmete töötlemisega. Saatsime välja korduvaid meeldetuletusi ja üleskutseid, kuid vaatamata kolme kuu pikkusele tööle jäid ligemale poolte inimeste andmed saamata. Nii tuli loobuda väljaande koostamisest.

Detsembris, kui täitus 60 aastat raamatukogu avamisest, korraldati näitus *Raamatukogu 60*. Esines Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori Vilistlaskoor Vaike Uibopuu juhatusel, kus laulis meiega töötaja Tiina Sarjas. Järgnes seltskondlik koosviibimine.

Raamatukogu ruumides toimus aruandeaastal mitmed raamatuesitlused, mille korraldamisele kaasa aidati (Toivo Järvis *Veterinaarparasitoloogia* 1- 6. osa ja Harald Tikk *Linnukasvatuse terminid*).

Tööelu elavdamiseks ja kollektiivi ühtsustunde kasvatamiseks toimus aasta läbi ka seltskonnaüritusi. Maikuus toimus nn. ärilõuna koos IT-alase koolitusega hotell-restorani Villa Margareta seminariruumis, novembris mindi ungari köögiga tutvuma lokaali Suudlevad tudengid. Suvel võttis sportlikum seltskond osa Tartu jooksumaratonist. Traditsiooniks on kujunenud sünnipäevade ja muude tähtpäevade tähistamised nii raamatukogu puhkenurgas kui väljasõitudega töötajate suvilatesse.

Töölalasel on muutunud regulaarseks osakonnajuhatajate nõupidamised kui ka igakuised infominutid kõigile töötajatele. See on vajalik info jagamiseks vaatamata sellele, et raamatukogu osakonnad on väga lähestikku ja töötajad lävivad tööalaselt üksteisega pidevalt.

14.02.2012

Tiina Tohvre
EMÜ raamatukogu juhataja